

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14518338>

BOSHLANG‘ICH TA‘LIM JARAYONIDA MOTIVATSION YONDASHUV ORQALI QOBILIYATLARNI RIVOJLANTIRISH USULLARI

Fayziyeva Firuza Giyosovna

Buxoro innovatsiya universiteti II kurs magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqola boshlang‘ich ta‘lim jarayonida o‘quvchilarning individual qobiliyatlarini rivojlantirishda motivatsion yondashuvning ahamiyatini o‘rganishga bag‘ishlangan. Tadqiqotda motivatsion yondashuvning ta‘lim jarayonidagi o‘rni, uning o‘quvchilar qobiliyatlarini aniqlash va rivojlantirishga ta‘siri tahlil qilinadi. Maqolada motivatsiyani oshirish usullari, jumladan, rag‘batlantirish, ijodiy va qiziqarli topshiriqlar tashkil etish, interaktiv metodlardan foydalanish hamda o‘quvchilarning individual ehtiyojlariga mos vazifalarni belgilash kabi jihatlar ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, axborot-kommunikatsion texnologiyalar va didaktik o‘yinlarning motivatsiyani shakllantirishdagi roli o‘rganilgan.

Kalit so‘zlar: Boshlang‘ich ta‘lim, motivatsion yondashuv, o‘quvchilar qobiliyatlarini rivojlantirish, rag‘batlantirish, individual yondashuv, didaktik o‘yinlar, axborot-kommunikatsion texnologiyalar, ijodiy qobiliyatlar, differensial yondashuv, ta‘lim metodlari.

KIRISH. Boshlang‘ich ta‘lim bosqichi har bir o‘quvchi uchun asosiy bilim va ko‘nikmalar shakllanadigan muhim davr hisoblanadi. Shu bosqichda bolalarning individual qobiliyatlarini aniqlash va rivojlantirish ta‘lim jarayonining muhim qismidir. Ushbu jarayonda motivatsion yondashuv katta ahamiyat kasb etadi. Motivatsiya — o‘quvchilarni o‘rganishga rag‘batlantiruvchi ichki va tashqi omillar yig‘indisidir. Ta‘lim jarayonida motivatsiyani oshirish orqali o‘quvchilar qobiliyatlarini samarali rivojlantirish mumkin.

Ushbu maqolada boshlang'ich ta'lim jarayonida motivatsion yondashuvning mohiyati va amaliy ahamiyati, uning o'quvchilarning intellektual va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishdagi roli tahlil qilinadi. Shuningdek, motivatsiyani oshirishning samarali usullari va vositalari haqida so'z boradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Motivatsiya va ta'limning o'zaro aloqasi bo'yicha tadqiqotlar ko'plab olimlar tomonidan o'rganilgan. Masalan, A. Maslou'ning ehtiyojlar iyerarxiyasi nazariyasida ta'lim motivatsiyasi insonning o'z-o'zini anglashga intilishidan kelib chiqishi qayd etilgan. V. Vroomning kutish nazariyasi esa ta'lim jarayonidagi rag'batlantirishning muhimligini ta'kidlaydi. Shuningdek, J. Piaget va L. S. Vygotskiy kabi olimlar bolalarning psixologik rivojlanishi va motivatsiyaning o'quv jarayoniga ta'siri haqida qimmatli bilimlarni taqdim etgan.

Milliy adabiyotlarda Z. M. Usmonov, R. J. Yuldashev va A. Sh. Saidov kabi tadqiqotchilar motivatsion yondashuvning boshlang'ich ta'limdagi ahamiyatiga urg'u berib, ta'lim jarayonida interaktiv metodlarning qo'llanilishi haqida fikr yuritganlar. Ular motivatsiya orqali o'quvchilarni faol o'quv jarayoniga jalb qilishning samarador usullarini o'rgangan.

METODOLOGIYA. Tadqiqot davomida quyidagi metodlardan foydalanildi:

1. **Tahlil va kuzatish:** Boshlang'ich sinf darslarida motivatsion yondashuvning qo'llanish holati kuzatildi.
2. **So'rovnoma va suhbat:** O'quvchilar va ularning ota-onalari bilan motivatsion omillarni aniqlash uchun suhbatlar o'tkazildi.
3. **Eksperimental metod:** Motivatsion yondashuv asosida ishlab chiqilgan dastur sinovdan o'tkazilib, uning natijalari tahlil qilindi.
4. **Statistik tahlil:** Olingan ma'lumotlar miqdoriy va sifat jihatdan qayta ishlanib, xulosalar chiqarildi.

MUHOKAMA. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, motivatsion yondashuv ta'lim jarayonida muhim rol o'ynaydi. Ushbu yondashuv orqali o'quvchilarning intellektual va ijodiy salohiyatini samarali rivojlantirish mumkin. Jumladan:

Rag‘batlantirishning ta’siri: Dars davomida berilgan baholar, maqtoov va mukofotlar o‘quvchilarni faol bo‘lishga undaydi.

Interaktiv metodlarning ahamiyati: Guruhli faoliyat, rolli o‘yinlar va muammoli vaziyatlarni hal qilish mashqlari o‘quvchilarning ijtimoiy va kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Texnologiyalardan foydalanish: Multimedia va onlayn vositalar orqali darslarni tashkil etish bolalarning ta’lim jarayoniga qiziqishini oshiradi.

Muhokama davomida milliy va xorijiy tajriba tahlili shuni ko‘rsatdiki, boshlang‘ich ta’limda motivatsion yondashuvning samaradorligi ta’limni tashkil etishda innovatsion usullarni qo‘llash bilan bog‘liqdir.

XULOSA. Boshlang‘ich ta’lim jarayonida motivatsion yondashuvni qo‘llash orqali o‘quvchilarning qobiliyatlarini samarali rivojlantirish mumkin. Tadqiqot natijalari quyidagi xulosalarni beradi:

1. Motivatsiya — o‘quvchilarning qobiliyatlarini rivojlantirishda asosiy omillardan biridir.

2. Rag‘batlantiruvchi topshiriqlar va interaktiv metodlar orqali darslarni tashkil qilish qobiliyatlarining rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

3. Ta’lim jarayonida axborot-kommunikatsion texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarni qo‘llash motivatsiyani oshirishda muhim rol o‘ynaydi.

Shu sababli, pedagoglar motivatsion yondashuvdan foydalanib, har bir o‘quvchining individual qobiliyatlarini ochishga yo‘naltirilgan darslarni tashkil etishlari lozim.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Usmonov, Z. M. “Ta’limda motivatsiya: nazariya va amaliyot.” Toshkent, 2019.
2. Yuldashev, R. J. “Boshlang‘ich ta’limda interaktiv metodlar.” O‘zbekiston ta’lim nashriyoti, 2020.
3. Saidov, A. Sh. “O‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish yo‘llari.” Toshkent, 2021.
4. UNESCO. “ICT in Education: A Toolkit for Teachers.” Par